
بررسی مواجهه خود و دیگری در نمایشنامه جنگ مشرق و مغرب نوشته گریگور یقیکیان از منظر نشانه‌شناسی فرهنگی یوری لوتمان

■ آزاده شاهمیری [نویسنده مسئول]

■ ابوالقاسم دادور

تاریخ دریافت مقاله: ۹۴/۱۱/۰۲ | تاریخ پذیرش نهایی: ۹۴/۱۲/۲۶

این مقاله برگرفته از رساله دکتری آزاده شاهمیری در رشته پژوهش هنر با عنوان «بررسی بازنمایی غرب در نمایشنامه های ایرانی از منظر نشانه‌شناسی فرهنگی» به راهنمایی آقای دکتر ابوالقاسم دادور در دانشگاه الزهرا است

بررسی مواجهه خود و دیگری در نمایشنامه جنگ مشرق و مغرب نوشته گریگور یقیان از منظر نشانه‌شناسی فرهنگی یوری لوتمان

آزاده شاهمیری | دانشجوی دکتری پژوهش هنر دانشگاه الزهرا (س)

ابوالقاسم دادور | استاد تمام گروه پژوهش هنر، دانشکده هنر دانشگاه الزهرا (س)

چکیده

جنگ مشرق و مغرب (۱۳۰۱-۱۳۰۰) نوشته گریگور یقیکیان (۱۳۲۹-۱۲۵۹) نخستین متن در ادبیات‌نمایشی ایران است که از طریق بازگویی داستانی برگرفته از واقعه‌ای تاریخی، روبه‌رو شدن خود ایرانی با دیگری یونانی را بازنمایی کرده است. هدف پژوهش حاضر مطالعه چگونگی مواجهه خود و دیگری یا به بیان بهتر فرهنگ خود و فرهنگ دیگری در این نمایشنامه است. در جست‌وجوی این مساله با به‌کارگیری رویکرد تحلیلی نشانه‌شناسی فرهنگی یوری لوتمان، مفاهیم دیگری فرهنگی، پادفرهنگ و ارتباط بینا فرهنگی تشریح شده و نمایشنامه به مثابه یک متن فرهنگی واکاوی شده است. در رویکرد نشانه‌شناختی به فرهنگ، فرهنگ‌ها در تعامل با فرهنگ دیگر آن را در حکم نافرهنگ، پادفرهنگ یا برون‌فرهنگ تفسیر می‌کنند و به مثابه ناخود یا دیگری می‌شناسند. بنابراین، سوال اساسی پژوهش این است که دیگری فرهنگی که این‌جا یونان/ غرب است چگونه از چشم فرهنگ خودی بازنمایی می‌شود و فرهنگ خودی چگونه در ارتباط با دیگری خود را تعریف می‌کند. مفروض پژوهش پیش رو این است که دیگری غربی در متن نمایشنامه در حکم یک پادفرهنگ در تقابل با فرهنگ درونی تصویر شده است. در پایان نشان داده می‌شود که با وجود برساختن تقابل‌های دوگانی میان دو فرهنگ، سطحی از ارتباط بینا فرهنگی و فضای گفت‌وگو میان دو فرهنگ در متن نمایشنامه شکل گرفته است.

واژگان کلیدی: نشانه‌شناسی فرهنگی، دیگری فرهنگی، ارتباط بینا فرهنگی، یوری لوتمان، جنگ مشرق و مغرب، گریگور یقیکیان